

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК НОВИЙ ТРЕНД У ЮРИДИЧНІЙ ОСВІТІ

Кравчук Світлана Миколаївна

<https://orcid.org/0000-0002-3485-1343>

*старший викладач закладу вищої освіти кафедри теорії права
та конституціоналізму,*

*Навчально-науковий інститут права, психології
та інноваційної освіти*

*Національного університету «Львівська політехніка»
м. Львів, Україна*

Клиничик Вікторія Миколаївна

студентка III курсу,

*Навчально-науковий Інститут права, психології
та інноваційної освіти*

*Національного університету «Львівська політехніка»
м. Львів, Україна*

У XXI столітті стрімкий розвиток цифрових технологій докорінно змінює всі сфери суспільного життя, зокрема правову. Нові способи виробництва, цифровізація суспільних відносин і правових механізмів, які їх регулюють, стають ознаками переходу до нової формації – інформаційної [1, с. 16]. У цьому контексті юридична освіта також набуває змін, у яких особливу роль відіграє впровадження штучного інтелекту (далі – ШІ). Нині ШІ вже не просто технічне нововведення, а важливий чинник, що формує нові освітні підходи, змінює зміст навчальних програм і викликає необхідність переосмислення методів підготовки майбутніх правників. Водночас у науковому дискурсі триває пошук оптимального розуміння самого поняття штучного інтелекту, яке варіюється від технічного визначення до більш концептуального, закріпленого на нормативному рівні, як-от у Концепції розвитку ШІ в Україні. Усе це свідчить про актуальність вивчення впливу штучного інтелекту на юридичну освіту в умовах цифрової трансформації.

В наукових та аналітичних працях представлено досить широку палітру визначень поняття «штучний інтелект» і підходів до розуміння його сутності – від ототожнення з робототехнікою до сприйняття штучного інтелекту як інноваційного напрямку розвитку науки й техніки, спрямованого на створення інтелектуальних машин та інтелектуальних комп'ютерних програм [2, с. 186]. О. Ю. Парамонова та І. П. Варава під штучним інтелектом розуміють певну комп'ютерну програму (комплекс програмних засобів), яка на основі запиту користувача збирає доступні

їй дані, проводить їх аналіз та обробку, після чого видає деяку інформацію (виконує дії). І такий результат виглядає як результат інтелектуальної роботи, що нагадує людські процеси мислення [3, с. 76].

Окрім наукової доктрини зміст поняття «штучний інтелект» на сьогодні закріплено Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні» від 02.12.2021 р. № 1556-р. За нею ШІ – це організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання через використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, окрім того, створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань [4].

Автоматизація збору даних за допомогою ШІ дозволяє ефективно отримувати інформацію з різних джерел, таких як наукові бази даних, Інтернет-ресурси, соціальні мережі та бази патентів, а також використання вебскрейпінгу (процесу автоматичного вилучення даних з вебсайтів, вебсервісів і вебдодатків, який позбавляє нас необхідності заходити на кожен вебсайт і вручну витягувати дані). Останній передбачає використання автоматизованих скриптів або програм які отримують доступ до HTML структури вебсторінки. Витягуються конкретні необхідні елементи сторінки для подальшого аналізу. API дозволяє інтегрувати ці дані в дослідницькі системи автоматично, без необхідності людського ручного втручання та в реальному часі [5; 6].

Загалом, використання автоматизації збору даних через ШІ дозволяє істотно поліпшити ефективність роботи з інформацією, прискорюючи процеси досліджень, інновацій. Цей процес відкриває нові можливості для проведення глибоких аналітичних досліджень [7].

Аналіз даних за допомогою ШІ дозволяє проводити глибоке вивчення великих наборів даних, виявляючи приховані закономірності, тренди та аномалії, які можуть бути важкими для виявлення вручну. Застосування машинного навчання дає можливість розпізнавати шаблони в даних, прогнозувати майбутні тенденції й навіть пропонувати рішення для оптимізації процесів. ШІ здатен обробляти дані набагато швидше і точніше за людину, що дозволяє отримувати висновки та рекомендації в реальному часі. Це дає змогу здійснювати швидке прийняття рішень, реагувати на зміну умов і адаптувати стратегії залежно від ситуації.

ШІ відкриває нові горизонти в доступі до правової інформації. Юридичні бази даних, доповнені алгоритмами машинного навчання, дозволяють майбутнім юристам миттєво аналізувати великі обсяги судової практики, знаходити релевантні норми та будувати логічні правові конструкції. Такі сервіси, як ChatGPT, LexisNexis, ROSS Intelligence або CaseText, вже сьогодні допомагають студентам у

підготовці до семінарів, написанні есе та правових висновків. Ці інструменти значно підвищують ефективність навчання та сприяють розвитку навичок правового аналізу в цифровому середовищі. ШІ змінює підхід до формування правничих компетентностей. Традиційна юридична освіта зосереджувалася на знанні законів, судових рішень і навичках аргументації. Сьогодні ж до цього додається здатність працювати з алгоритмами, розуміти етичні аспекти автоматизованого правозастосування, критично оцінювати рішення, які приймає не людина, а система. Нові дисципліни, як-от «Право і штучний інтелект», «Правова інформатика», «Цифрові права людини», «Теорія прав людини в контексті ШІ» та ін. стають нагальною потребою для підготовки юриста майбутнього.

Водночас інтеграція ШІ в юридичну освіту ставить і суперечливі етичні та методологічні питання. Чи може штучний інтелект повністю замінити правову аналітику людини? Як забезпечити академічну доброчесність у середовищі, де ШІ здатен генерувати тексти, відповіді на кейси, контракти та навіть судові рішення? У цьому контексті роль викладача змінюється – він стає не лише джерелом знань, а й наставником, який навчає критично мислити, перевіряти правдивість інформації та зберігати гуманістичні орієнтири правознавства. Питання конфіденційності даних студентів та запобігання плагіату є ключовими при розробці та впровадженні нових цифрових інструментів в університетах. Не менш важливо й те, що розвиток ШІ ставить перед юридичною освітою міждисциплінарні завдання. Юрист сьогодні має розуміти не лише право, а й технології, мови програмування, принципи функціонування алгоритмів. Це вимагає нових програм, оновлення навчальних планів, співпраці з технічними університетами та залучення фахівців з IT-сфери.

ШІ може стати цінним інструментом для персоналізації навчального процесу. Аналізуючи успішність та прогрес кожного студента, ШІ-системи можуть адаптувати навчальні матеріали, пропонувати індивідуальні завдання та рекомендації, спрямовані на подолання слабких сторін та поглиблення знань у сферах, що становлять особливий інтерес. Це сприятиме більш ефективному засвоєнню матеріалу та розвитку індивідуальних талантів майбутніх юристів.

Інтеграція ШІ в юридичну освіту також відкриває нові можливості для практичного навчання. Створення симуляцій судових процесів, переговорів або інших юридичних сценаріїв з використанням ШІ-агентів може забезпечити студентам більш реалістичний досвід та допомогти їм розвинути необхідні практичні навички в безпечному та контрольованому середовищі.

Правничі школи – як в Україні, так і у світі – опиняються перед викликом адаптації своїх навчальних стратегій до нової цифрової реальності. Вони мають не лише інтегрувати інноваційні технології у навчальний процес, але й сформувати у студентів цифрову правову

грамотність, здатність до етичного використання ШІ та критичне мислення щодо його застосування в юриспруденції. Варто розуміти, що ШІ не замінить фундаментальні юридичні знання та навички. Він є інструментом, який може допомогти юристам стати більш ефективними та продуктивними, без підміни критичного мислення, емпатії та здатності до прийняття складних етичних рішень щодо людини, її прав та меж свободи.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що штучний інтелект не є тимчасовою модою в юридичній освіті – це невідворотний вектор розвитку, це безперечно новий і потужний тренд у юридичній освіті. Юридичні факультети, які ігнорують цей тренд, ризикують втратити актуальність. Натомість ті, що впроваджують інновації, готують не просто знавців права, а конкурентоспроможних фахівців, здатних орієнтуватися в епоху ШІ. У цьому процесі найважливішим залишається баланс між технологіями та гуманітарними цінностями, що лежать в основі самого поняття права.

Література

1. Петришин О. В., Гиляка О. С. Права людини у цифрову епоху : виклики, загрози та перспективи. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2021. Т. 28. № 1. С. 7-35.
2. Великанова М. М. Штучний інтелект: правові проблеми та ризики. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2020. Т. 27. № 4. С. 185–198. DOI: 10.37635/jnalsu.27(4).2020.185-198.
3. Парамонова О. Ю., Варава І. П. Місце штучного інтелекту в системі права. *Юридичний вісник*. 2023. № 3(68). С. 73–80.
4. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні. 2020. № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 02.05.2025).
5. Астуріас Д. Повний посібник з веб-скрепінгу Д. Астуріас. URL: <https://www.rapidseedbox.com/uk/blog/web-scraping#01> (дата звернення: 02.05.2025).
6. Luzmo. Using AI for data analysis: The ultimate guide. URL: <https://www.luzmo.com/blog/ai-data-analysis> (дата звернення: 02.05.2025).
7. Quantilope. How to use AI for automated data analysis and visualization. URL: <https://www.quantilope.com/resources/how-to-use-ai-for-automated-data-analysis-andvisualization> (дата звернення: 02.05.2025).